

Preek over Romeinen 1:18-25

- Schildwolde, 8 oktober 2017
- Kees van Dusseldorp
- Refo500 – 1
- doop

Liturgie:

votum en groet

Gz.149

wetslezing

Ps.86:1,2,4

doopformulier 2

Ps.105:5

kindermoment

Gz.148

gebed

lezen: Rom.1:18-25 [Refo500 – 1] sola gratia / sola fide / sola scriptura
2 Pet.1:1-11

Ps.97:1,3,5

preek Rom.1:20b: sola gratia – alleen door genade

Opw.428

gebed

collecte

Ld.460:1,2,5

zegen

Gemeente van Christus,

1. Geeft God wel een eerlijke kans?

De preek is opgezet vanuit de vraag: Geeft God wel een eerlijke kans?

'Als ik in Iran geboren was, zou ik waarschijnlijk moslim zijn.' 'Als ik in een niet-christelijk gezin geboren zou zijn, zou ik hier niet in de kerk zitten'. 'Als ik met een christelijke man trouw, is de kans vrij groot dat mijn kinderen ook gaan geloven.' Zomaar wat opmerkingen van jongeren, die ik vaak hoor. Ik hoef er niet eens om te vragen.

Het levert een ongemakkelijk gevoel op. Over je eigen geloof. Is het niet zo dat ik geloof, doordat toevallig mijn wieg net in dit gezin en in dit land stond? In hoeverre ben ik christen, omdat mijn opvoeding en mijn omgeving me dat aangeleerd hebben of misschien wel opgedrongen? Waarom geloof je eigenlijk? Veel jongeren geven als eerste antwoord: Omdat ik dat van mijn ouders heb meegekregen. Maar ze voelen ook wel aan, dat dit geen blijvend antwoord kan zijn. Maar hoe kom je tot een eigen geloof, waarvan je met overtuiging leert zeggen dat je de waarheid hebt leren kennen? Als je het gevoel hebt dat jouw geloof eigenlijk een product is van je omgeving en je opvoeding, dan heb je niet zoveel te vertellen aan anderen, die nu eenmaal in een andere traditie leven.

Liberalen en atheïsten zijn hier heel fel in. Ik las in een artikel: "Bijna niemand maakt de keuze voor het geloof vrijwillig en weloverwogen. Religie word je opgelegd door je geboorte. Wie in een religieus gezin geboren werd, krijgt door misleide ouders alle beperkingen opgelegd die hun godsdienst voorschrijft. Met de beste bedoelingen natuurlijk, maar toch omdat zij zonder zelf na te denken hebben overgenomen wat zij weer hebben gehoord van hun ouders." Zo kijkt men ertegenaan. En het knaagt. Onderzoek geeft aan dat 90% van de gelovigen inderdaad is opgegroeid in een gezin waarin mensen hetzelfde geloven. Is dit misleiding? Indoctrinatie? Is het moedig en eerlijk om te breken met de kerk, het geloof en God? Zo spreekt men en denkt men. Het geeft twijfels bij gelovigen.

Het levert ook een ongemakkelijk gevoel op over het ongeloof van anderen. De Bijbel zegt dat er alleen redding is door Jezus Christus. Maar er zijn toch miljoenen mensen die Jezus Christus niet kennen? Zelfs nooit van Hem gehoord hebben? Is dat wel eerlijk? Dan hebben ze toch nooit een echte kans gekregen? En gaan ze dan voor eeuwig verloren? Jongeren weten dat prima te illustreren door aandacht te vragen voor de inboorlingen in Afrika of de baby's in een niet-christelijk gezin. Zij konden Jezus Christus toch nooit leren kennen? En worden ze dan toch veroordeeld? Zullen zij later niet tegen God zeggen: 'Wij wisten het niet, niemand heeft ons ooit iets verteld, onze wieg stond op de verkeerde plek?' Er zijn nogal wat mensen die vanwege zulke vragen het christelijk geloof vaarwel hebben gezegd. Zoals bijvoorbeeld de deze week overleden burgermeester van Amsterdam, Eberhard van der Laan vertelde over zichzelf.

Geeft God ieder mens wel een eerlijke kans? Dat is de vraag die ik vanmorgen centraal stel. Geen simpele vraag. Dat hoeft ook niet in de kerk, vind ik. Volgens mij is het een vraag die knaagt. Of een verwijt dat je te horen krijgt. Zo'n vraag kun je beter op tafel leggen dan verstoppen.

2. 'Niet te verontschuldigen': Romeinen 1.

Geeft God wel een eerlijke kans? Zullen we die vraag eerst aan God zelf stellen? Hij zegt er iets over in de Bijbel. En dan komen we eigenlijk automatisch uit bij Romeinen 1. Het is de klassieke tekst bij zulke vragen. Hier staat toch maar heel duidelijk: Er is niets waardoor mensen zijn te verontschuldigen. Iedereen kan van God afweten.

Laten we deze tekst wat beter lezen. Er staat dat een mens over God een aantal dingen kan ontdekken, door in de wereld rond te kijken. Een aantal onzichtbare eigenschappen, zoals Gods eeuwige kracht en goddelijkheid. Gods wijsheid en creativiteit. Dat dringt zich aan je op als je zo'n prachtige baby ziet. Je ontdekt het als je in de natuur rondkijkt. Of nadenkt over hoe dingen in elkaar zitten. Van de schepping gaat een boodschap uit. Van Gods majesteit en zijn tegenwoordigheid. Zo maakt God zich aan mensen bekend.

Iedereen weet eigenlijk ergens wel dat God bestaat. Zo kun je de uitspraak van Paulus samenvatten. En als ik om me heen kijk, dan snap ik wat hij bedoelt. Veel mensen geloven dat er iets is. Veel mensen denken dat het met de dood niet definitief afgelopen is. Veel mensen maken onderscheid tussen goed en kwaad. Veel mensen proberen betekenis te geven aan hun bestaan. Veel mensen voelen zich afhankelijk en verantwoordelijk. Dat komt ergens vandaan. Mensen hebben een antenne die gericht is op God. Zo zijn we geschapen. En God blijft aanwezig. Zo lokt Hij een zoektocht naar zichzelf uit.

Wat in andere godsdiensten wordt geloofd, is dus niet allemaal onzin. Het is een reactie op hoe God zich bekend maakt. Alleen is het een selectieve reactie. Mensen geven er een eigen draai aan. Ze kleuren het op hun eigen manier in. En verdringen daarbij het liefst dat stuk van de waarheid, dat ongemakkelijk is. Ze verzinnen hun eigen god. Gaan afgoden vereren. En geven de ware God niet het respect dat Hem toekomt. Ze bedanken iemand anders dan de Schepper en Schenker van leven. Of kloppen zichzelf op de borst. Maar waar God niet gerespecteerd wordt, lopen de dingen uit het spoor. Er ontstaat onrecht en geweld, egoïsme en hebzucht, misbruik en fraude.

God wil dit niet, schrijft Paulus. Hij roept mensen daarvan terug. Maar als ze niet willen luisteren, laat Hij het op een gegeven moment los. Geeft Hij mensen over aan zichzelf. Aan hun lusten en afgoden. Paulus schetst dan een ontaarde samenleving, waar recht, harmonie en zuiverheid niet meer bestaan. Een maatschappij vol goddeloosheid, asociaal gedrag, seksuele smerigheid en oneerlijke rechtspraak. De goddeloosheid en ongerechtigheid groeit, totdat de maat vol is en God een streep trekt. Zoals Hij in de geschiedenis een paar keer heeft gedaan. En de straf heeft voltrokken over een groep mensen.

Even weer terug naar de vraag. Geeft God mensen wel een eerlijke kans? In Romeinen 1 lijkt een antwoord te liggen. God laat zich zien in de schepping en in de wereld. Als mensen God dan niet aanbidden, dan is dat hen aan te rekenen. Maar dat antwoord bevredigt niet. Aan een prachtige regenboog hangt geen naamkaartje. De natuur geeft ons wel een besef van God, maar brengt ons niet bij God. Geen mens zal uit de schepping op het idee komen dat Jezus Christus de verlosser is.

Geeft God ieder wel een eerlijke kans? God neemt het de mensen kwalijk dat ze hem niet aanbidden. Maar je kunt toch niet volhouden dat ze daar zelf aansprakelijk voor zijn? Ze hebben toch niet gehoord van Jezus Christus, de Verlosser?

3. Niet te verontschuldigen – iedereen!

Geeft God mensen wel een eerlijke kans? Niet iedereen hoort in zijn of haar leven over Jezus Christus. En wie er wel van horen, staan door hun opvoeding of omgeving vaak niet goed voorgesorteerd om Hem te volgen. Kun je ze dat kwalijk nemen? Vanuit Romeinen 1 lijkt het antwoord te zijn: ja, God neemt hen dat kwalijk. Zij zijn niet te verontschuldigen. Maar voor ons gevoel van eerlijkheid klopt dat nog steeds niet.

Nu kun je het erbij laten zitten: God zal het vast wel rechtvaardig doen, ook al snap ik het niet. Je kunt ook andere oplossingen verzinnen. De visie dat ieder mens wordt beoordeeld op wat hij of zij weet. Weet hij niets, dan gaat hij ook niet verloren. Maar wil hij niet gered worden, dan valt hij onder het oordeel. Je kunt ook als visie kiezen dat uiteindelijk iedereen gered wordt en welkom is in de nieuwe wereld.

Ik snap zulke gedachten wel. Maar ze sporen niet met de Bijbel. Er is een andere weg. Die ontdekte ik toen ik een beetje verder doorlas Romeinen. In Rom.2:1 staat: 'Maar u bent evenmin te verontschuldigen.' Eigenlijk viel toen pas het muntje. Wacht eens even, ik heb ten onrechte in hoofdstuk 1 gedaan alsof het alleen over de heidenen ging. Alsof er zou staan: 'Ongelovigen zijn niet te verontschuldigen'. Maar het gaat Paulus niet om de ongelovige, maar om iedere mens. Hij past dit ook toe op de joden, die God toch kennen als geen ander. 'Maar,' schrijft Paulus, 'u doet zelf ook wat u veroordeelt.' Dat kan haast niet alleen slaan op seksuele verloedering, sociaal onrecht, criminaliteit en dergelijke. Dat zal onder de joden ook voorgekomen zijn, maar niet in die mate als de levensstijl van de mensen in Rome. Er ligt een dieper verwijt onder. Het eigenlijke probleem is dat zij 'God niet de eer en dank toebrengen die hem toekomen'. 'Ook jullie miskennen de ware God, hebben te weinig eerbied voor de Schepper en onderdrukken wat God over zichzelf bekend maakt. Ook jullie verachten Gods goedheid en geduld.' Het moet confronterend geweest zijn voor de lezers van Paulus' brief om te lezen dat dit niet alleen geldt voor de heidenen, maar ook voor de joden. Voor iedereen dus.

De eerste hoofdstukken van Romeinen zijn niet in alles gemakkelijk te begrijpen. Misschien volg je mijn uitleg ook niet helemaal.

Maar de kern is wat Paulus schrijft in 2:11: 'God maakt geen onderscheid. Niemand is te verontschuldigen'. Mensen bereiken God niet met al hun godsdienst, zelfs niet via het jodendom. Mensen worden niet gered met al hun religieuze inzet. De schokkende en confronterende conclusie van de apostel is: 'Uiteindelijk wordt ieder mens het zwijgen opgelegd en staat de hele wereld schuldig voor God.' Dat geldt voor elk mens. Dat zegt niets over je goede kanten, over je waardevolle persoon, over je energie en goede daden. Het gaat erom hoe een mens een kind van God wordt. Het licht van de natuur brengt een mens niet tot God. Ook het leven naar de wet brengt een mens niet tot God. Niet alleen doet ieder mens zonden. Maar ook kent ieder een fundamenteel tekort in het aanbidden en eren van God, de Schepper van hemel en aarde, die recht heeft op het leven en de wereld van ieder mens. Niet voor niets staat in het doopformulier: 'Van nature staan wij bloot aan Gods toorn.' Iedereen staat schuldig voor God. En wordt het zwijgen opgelegd.

4. Gods heil is geen recht, maar genade.

Dit is een ongemakkelijke waarheid. Maar wel een die ons verder helpt. Om te ontdekken wat genade is.

‘Geeft God iedereen wel een eerlijke kans?’ Dat was de vraag die we stelden. Maar nu wordt de vraag zelf ontmaskerd. Het is geen eerlijke vraag. Er zijn geen kansen meer. Voor niemand. En dat is volkomen terecht.

Als je schuldig bent bevonden, heb je geen recht meer op vrijspraak. Een misdadiger, van wie de misdaden bewezen zijn, komt niet meer onder de straf uit. Dat zou pas oneerlijk zijn. Je kunt alleen smeken om genade.

Als na de zoveelste keer de hele groep veroordeeld is, kun je niet meer vragen om een nieuwe kans. Die heb je voorbij laten gaan. Dat had je eerder moeten bedenken, voordat je de verkeerde keuze deed. Nu mag je alleen hopen op gratie. De vraag of God aan mensen wel een eerlijke kans geeft, is daarom niet aan de orde. De kans is voorbij. Iedereen is schuldig. Je bent een zondig mens. Er is alleen redding door genade.

Wij gaan door met onze vragen. ‘Kan ik er wat aan doen, dat ik een zondig mens ben?’ God vertelt dat Hij de mens zo geschapen had, dat die kon leven in vriendschap met God. Maar de mens wilde het niet. Daarna kon de mens het ook niet meer. En tenslotte wil geen mens het meer, tenzij God ingrijpt. Zo maakt alleen al het simpele feit dat je tot de mensheid behoort, je onacceptabel voor God. Zo kun jij niet leven in zijn nabijheid.

Mag ik dat met een wat simpel voorbeeld proberen te verduidelijken? De meeste mensen slaan muggen dood die ze tegenkomen. Ik bedoel geen gewone vliegen, maar muggen die steken. ‘Neefjes’ heet dat hier. Je maakt geen onderscheid tussen de mug die al wel en de mug die nog niet heeft gestoken. Het simpele feit dat het beestje een mug is, is voldoende. Want muggen erop uit zijn om mensen te steken. Geen mug zal zich bedenken als hij of zij op een lekker stukje mensenhuid wordt gezet... Dat is voldoende om de soort te verafschuwen, zonder dat je elke individuele mug onrecht doet. Zo is het simpele feit dat jij mens bent het voor God onmogelijk om in vriendschap met je te leven.

‘Geeft God iedereen wel een eerlijke kans?’ Hoe moeilijk ik het ook vindt, ik moet zeggen dat deze vraag niet aan de orde is. De mens heeft zijn kans gehad en verpeeld. Niemand heeft recht op Gods heil. Dat klinkt teveel door in de vraag. Alsof iedereen recht heeft op een eerlijke kans. Die positie hebben we niet meer. We staan aan de verkeerde kant van de lijn. Het is puur genade wanneer God mensen tot zich roept door Jezus Christus.

Misschien klinkt dit je allemaal zwaar in de oren. Het is ook geen prettige waarheid. Niemand heeft recht op de vriendschap van God. Niemand heeft recht op redding. Niet door goed te doen, niet door heel fanatiek religieus te doen. Alleen als je dat erkent, leer je wat genade is. Omdat ik Gods genade ken, kan ik dit rustig en nuchter erkennen.

‘Ieder wordt het zwijgen opgelegd’, schrijft Paulus. Eens zal iedereen erkennen dat Gods oordeel terecht is. Dan zal niemand zich verontschuldigen, maar zich verootmoedigen. Dan sterven onze vragen en bezwaren weg. Wie ben ik dat ik iets zou zeggen over eerlijke kansen? Kan ik inschatten hoeveel pijn onze zonden Hem doen? Hoeveel onrecht hem wordt aangedaan door mijn gedrag? Dat zelfs zijn geliefde Zoon daarvoor moest sterven om mensen te redden? Ik heb geen rechten. Mij is genade bewezen.

5. Zoek Jezus Christus

Ik leef van genade. God spreekt ieder vrij, die in Jezus Christus gelooft. Vrijspraak is geen recht. Het gaat niet over kansen die mensen moeten krijgen. Er is alleen de weg van genade. Van geloof in Jezus Christus. In Hem worden je zonden vergeven, word je bevrijd uit de macht van de boze, verlost van het oordeel en krijg je het leven. Dat is Gods genade. De weg die Hij opent. Een weg die mensen uit zichzelf niet zoeken en niet gaan. Daarom is het christelijk geloof geen religie. Zelfs geen godsdienst. Het is slechts het aanvaarden van wat God zegt. Het besef dat Hij je genadig is. Het je toevertrouwen aan Jezus Christus en zijn werk. En het leren aanbidden van de Schepper en Schenker van het leven. Om in vriendschap met Hem te leven.

Het is alleen en compleet genade. Maar die heeft God dan ook bewezen! Door Jezus Christus. God is je genadig. De doop laat het zien. Ook jij wordt door Hem geroepen om zijn kind te zijn! Een onmogelijk wonder. Mensen als wij, die met God mogen leven.

Alleen en compleet uit genade wordt een mens gered. Dat word je hier en nu toegezegd al in de kerk. En elke keer als je hoort van Jezus Christus. Door hem, je Heer en redder, krijg je onbelemmerd toegang tot zijn eeuwig koninkrijk. Mag je leven in de vriendschap van God, die voor eeuwig is. Ontvang je vrijheid, vrede en vreugde. En leer je je dagelijks leven afstemmen op je Schepper.

Geef gehoor aan die roeping. In zijn diepe liefde zoekt Hij ook jou met zijn genade. Dat kan blijken in het feit dat Hij jou in een christelijke gezin een plaats heeft gegeven. Dat Hij jou met mensen verbindt die je vertellen over Jezus Christus. Maak je niet te druk over vragen over Gods beleid. Maar geef als eerste en steeds opnieuw zelf het antwoord van geloof. Vraag vergeving voor je zonden en tekorten. Bekeer je van je leven zonder God. Leef van zijn genade. En leef met anderen in vrede, liefde en recht.

Zo kun je rust vinden. Ik vind geen rust of antwoord als ik als objectieve toeschouwer een oordeel over Gods oordeel ga geven. Zo'n onafhankelijke positie bestaat niet. Ik vind dat best een strijd. Om steeds weer te beseffen dat ik van genade moet leven. Om niet in mijn vragen verstrikt te raken en God te verliezen. Maar dat het alleen genade is. En genade blijft. Geen recht. En al helemaal geen oneerlijkheid. Alleen en compleet genade.

Je vindt rust, als je Gods genade in Jezus Christus ziet en aanvaardt. Dan raak je bewogen met al die anderen en ga je hen ook het goede nieuws vertellen. Ze moeten het horen. Om God te leren kennen. Ook jij bent een getuige van Jezus Christus. In een wereld waarin velen hem niet kennen. Je bent getuige met daden en met woorden. Van Gods waarheid en van Gods genade. Omdat God deze wereld nog niet heeft losgelaten. Maar uit liefde zijn enige Zoon geeft. Opdat ieder die gelooft niet verloren gaat, maar eeuwig leven heeft. Genade, zo oneindig groot...

Amen